

A szocialista haladás és civilizáció műhelye

Az ezredforduló, a következő évszázad kezdete máris úgy él a tudatunkban, mint az élet minden területén nagy átalakulásokat, változásokat hozó büvös történelmi fordulópont. Azok a fiatalok, akik a ma iskolájában tanulnak, alkotótevékenységük java részét a következő évszázad kezdetén fogják kifejezni. Erthető tehát, hogy az oktatás területén jelentkező előremutató perspektívák tanulmányozása soha nem volt olyan időszerű, mint éppen napjainkban. Az iskola, az egész nevelési rendszer állandó korszerűsítése tehát nem pillanatnyi feladat, hanem olyan objektív követelmény, amely egyben a társadalmi haladás egyik fontos feltétele is: „... lemaradni a tudományos és műszaki kutatás, az emberi megismerés terén annyit jelent, mint lemaradni a szocializmus építésében, a termelőerő, az egész társadalom általános fejlesztésében” — hangsúlyozta pártunk főtitkára, Nicolae Ceaușescu elvtárs az RKP Központi Bizottsága június 27–28-i plenáris ülésén elhangzott beszédében. Az oktatás tökéletesítése, az összes dolgozók alapos szakmai, műszaki és tudományos felkészítése — a tudomány és technika, az emberi megismerés legújabb vívmányai alapján — korparancs! A párt XIV. kongresszusának irányelvprogram-tervezete és tizedi pontosan körvonalazzák a hazai oktatás sokoldalú megújításának és átalakulásának módjait. „A jövő öt éves tervben az egész ifiúság a 12 osztályos iskolát végzi: a tanulók több mint 90 százaléka az ipari, agráripari, erdőgazdálkodási és gazdasági liceumokban folytatja tanulmányait. Tökéletesítjük és korszerűsítjük a felsőoktatást a nemzetgazdasági követelmények arányában, törekedve ennek szerves integrációjára a termeléssel és a kutatással.”

A tizenkét osztályos oktatás általánosítása a következő tervidőszakban: szocialista társadalmunk egyik legnagyobb vívmánya. Ezáltal létrejönnek azok a feltételek, amelyek biztosítják az egész nép általános, szakmai, műszaki, tudományos és kulturális ismereteinek bővítését, tökéletesítését. Az ideit tanévnyitás már ennek az elképzelésnek a jegyében zajlik: az iskola nemcsak felkészül a fejlődésre, hanem annak jóval előtte jár. A következő években, évtizedekben az automatizálás, robotizálás, a mikroelektronika széles körű alkalmazása lényegesen növeli a termelőmunka intellektuális jellegét. A termelési folyamatok programozása, a bonyolult gépegységek felügyelete, irányítása sokirányú és magas szintű ismereteket követel. Az iskolának tehát fel kell készítenie a fiatalokat a változásokhoz való alkalmazkodásra is. Az oktatás, a nevelés prospektív, jövő felé való orientációjának lellete tehát fokozódik. A permanens nevelés és továbbképzés ma már az egyén és a társadalom szempontjából is objektív szükségszerűség. „Az oktatásnak olyan kérdéseket kell nevelnie, akik alapos szakmai, elméleti és gyakorlati felkészültséggel rendelkeznek, összhangban a műszaki-tudományos haladás követelményeivel, a gazdaság szervezésével, korszerűsítési és fejlesztési programjainak előirányzataival” — fogalmazza meg az irányelvprogram-tervezet.

Mureș megyei tanévkezdési összedállásunkat már ennek szellemében készítettük. Nagy múltú és modern iskolák tanárai, tanulóit, oktatómesterei mondják el véleményüket arról: milyennek képzelik el az ezredforduló iskoláját.

Felmérésünk kiindulópontja a Megyei Tanfelügyelőség. Ezúttal nem a tanévkezdés mozzanatait, hanem a jövő iskolahálózatának megteremtése felől érdeklődünk. Ștefan Bența tanár, a Megyei Tanfelügyelőség főtanfelügyelője készségesen válaszol kérdéseimre. Milyen lesz, milyen lehet a megye oktatása a kilencvenes évek kezdetén, az ezredfordulón? Ehhez azonban az eddig megtett utat is vázolniuk kell.

Régi és új iskolák

— Az ország sokoldalú fejlődésének, különösen a történelmi jelentőségű IX. pártkongresszus óta — a pártunk kidolgozta, tudományosan megalapozott felfogás szellemében — a tudomány, az oktatás, a kultúra a gazdasági és társadalmi haladás, az új ember formálásának alapvető tényezői. A kiemelkedő sikerek pontosan ennek a felismerésnek a jegyében születhettek. Minden tőlünk nélkül állíthatjuk: Mureș megye oktatása mind mennyiségi, mind minőségi szempontból számottevő fejlődésen ment át. A megyeszékhely, Sighișoara, Reghin, Tîrnăveni hajdan is iskolaváros volt. Ma hatványozottan részlegélnak erre a megnevezésre. 357 óvoda, 477 négy-

Az ezredforduló iskolája

nyolc- és tízosztályos iskola, 31 liceum, számos szakiskola biztosítja a tanulók sokoldalú felkészítését. A liceumok, szakmai iskolák évente mintegy 10 000 végzett szakembert adnak a megyének, az ország iparának, mezőgazdasági egységeinek, s helytállóságukat mindenhol a legnagyobb elismeréssel méltatják. Példát említek? A gyógyszergyártó dolgozói szinte kizárólag liceumainkban végeztek, s tinédzser vagy huszonéves koruk ellenére a megye egyik legjobban képzett szakmunkás közösségét alkotják! Iskolahálózatunk tehát állandóan igazodott a megye gazdasági, társadalmi fejlődésének követelményeihez, a helyi munkaerőszükséglet igényeihez, s ennek arányában és ennek megfelelően készítette és készíti fel a jövő szakembereit. Erdemes megtekinteni az agráripari liceum tangazdaságait: a megye legjobb eredményeit ezeken a kísérleti parcellákon, ezekben az istállóiban jönnek létre. Az agráripari központokban (Miercurea Nirajului, Iernuț, Sărmaș, Gurghiu, Band, Deda) mezőgazdasági és ipari jellegű liceumok segítenek a szakemberképzés sokrétű gondjainak megoldásában. Iernuțon például két liceum is működik, az erdőszeti, erdőgazdálkodási szakemberképzés központja továbbra is a Görgey völgye marad. Általában elmondhatjuk, hogy iskoláinkban jól felszerelt tanműhelyek, laboratóriumok, kabinetek, gyakorló telepek és osztálytermek biztosítják a felkészülést, a továbbképzés anyagi feltételeit. Az Alexandru Papiu Ilarian Matematika-fizika Liceum nemrég

létrehozott informatikai kabinetjét megtekintették a nyári informatikai tábor résztvevői — köztük egyetemi tanárok, kutatók, matematikusok —, akik megjegyezték: az egyetemi központok jó részében nincs hasonló komplexitású, minőségű műszerellátottság.

Mindez együttesen lehetővé teszi, hogy a következő tanévtől kezdődően rőtérhessünk a tizenkét osztályos oktatás általánosítására. Az idej tanévtől kezdődően liceumi második fokozatot létesítettünk Ticiu, Bahnea és Band községekben, jelentősen bővítettük a szakmai iskolák hálózatát. Alig van olyan községi iskola, ahol ne működne liceumi első vagy második fokozat, tehát a tizenkét osztályos oktatásra való átállást akár holnap is megkezdhetnők!

Hogy milyennek képzelem el az ezredforduló iskoláját? Mindenre nyitottnak és korszerűnek, ahol nem lesz gond a tanulók felkészítésében a személyi számítógép alkalmazása. Véleményem szerint az ország minden negyedik lakóját magában foglaló hatalmas méretű intézményhálózat, amelyet iskolarendszernek nevezünk, távolabban csak az idő követelményeihez igazodva tudja megoldani a nevelés összes feladatait. Vertikálisan a permanens oktatás egyik szakaszaként fogható fel, amely messzemenően fel- és előkészíti a tanulókat az állandó továbbképzésre, horizontálisan pedig egyre inkább integrálódik a társadalmi nevelés egészébe, döntő mértékben hozzájárul az egész országot átfogó nevelési eszmények megvalósításához. Bizom abban, hogy az iskola továbbra is emberi léptékű lesz, ahol a tanuló már nemcsak tárgya, hanem alanya is az oktatásnak, önmagga képzésének és továbbképzésének aktív szereplőjévé válik. Mindezt nagy fokú felelősségtudattal és kezdeményező hozzáállással végzi majd. Az iskola feladata már ma is az, hogy maximálisan felkészítse a tanulókat a gyorsuló fejlődés üteméhez való alkalmazkodásra, az egyéni képességek és készségek minél teljesebb kifejlesztése érdekében mind nagyobb teret biztosítson a differenciált tevékenységeknek. A jövő iskolájának képe tehát nem fantazmagória, hanem nagyon tudatosan megtervezett és elképzelt nevelési modell megvalósítása.

— Várható tehát az egész iskolarendszer szerkezeti átalakulása, modernizálása, új, eddig ismeretlen szakmák megjelenése?

— Mureș megyében 150 000 tanuló és fiatal szakmunkás felkészítését végzi az iskola. Zömük — 78 000 — az I–VIII., illetve IX. osztály tanulója. A 32 000 liceumi és 8000 szakmai iskolás tanuló felkészítésében egyre nagyobb szerepet és jelentőséget kap az ipari elektronika, a finommechanika, informatika, automatizálás, robotizálás. Ebben a tanévben végez majd az informatikai osztály első 18 tanulója. Olyan nagy az érdeklődés, a túljelentkezés, hogy a következő tanévtől kezdődően minden bizonnyal egy új, önálló osztály indul majd. Az Electromureș, Imatex vállalatok megújítását, felfutását a finommechanikának és az elektrotechnikának köszönheti. Eppen ezért a jövőben sokkal nagyobb gondot fordítunk ezekre a szakmákra, biztosítva ezáltal a megfelelő szakemberutánpótlást. Természetesen megyénkben soha sem lesz hajózási, távközlési vagy szállítási szakemberképzés, mert ezt a nagy tapasztalatú iskoláközpontok, tájegységek sokkal alaposabban és nagyobb hatékony-

Tanárunk, Szász Károly

Zeneelméletet tanítani — nem tartozik a zeneművészettel kapcsolatos leglátványosabb ténykedések közé. Zeneelméletet nagyon jól tanítani — ez viszont ugyanolyan jelentőségű életmű lehet, mint amilyen a zene alkotása vagy előadása terén megvalósítható. Ebből a szempontból nézve Szász Károly életműve kiemelkedő jelentőségű. Számtalan tanítványa örök életre szóló útmutatást, tudásanyagot nyert tőle, e tudás a tanítványok működése során tovább sugárzik. Mivel magyarázható az, hogy metsző szigorú és szarkasztikus modora ilyen kiváló eredményeket hozott, és általános rokonszenvet keltett? Nos, Szász Károly engem is tanított, így nem mások véleménye alapján írom le, hogy e feszített tanítási stílus mögött néhány találkozás után nyilvánvaló lett: olyan ember áll a katedrán, akinek legfőbb vágya, hogy a tanítvány mindent tudjon, amit ő tud, sőt lehetőleg többet is (ami nem csekély dolog), akinek nem az az egyetlen óhaja, hogy vége legyen már az órának, aki nem kedvez senkinek, akinek szó-kas, vagy lehet (esetleg kell) kedvezni, vagy kivételezni, s legfőképpen, aki a tudás biztos talaján áll, ezért nem érhető felületesség, nagyképp homályosságokon. Szép, kivételes és bizalmas pillanatokban felvillant életem intellektusa, gyors észjárása és személyiségének tuskós burka alatti érző és sebzett embersége is. Később némileg közelebb kerültem hozzá, és őszinte tisztelet ébredt bennem iránta. Megtört fizikum, kiemelkedő szellemi képességei és a szemében meg-megvillanó huncutság között olyan kiáltó ellentét volt, amely mindig lenyűgözött.

Kezembem tartom azt a levelet, amelyet Benkő András zenetudós írt hozzá, s amelyben észrevételeit kéri egy róla szóló lexikon-című művel kapcsolatban. Ebből pontosított életrajzi adatait. Szász Károly (született 1915-ben, Simérian) tanár, muzikológus, tanított a kolozsvári zeneiskolában

(1941–1950), a marosvásárhelyi Zenei Liceumban (1951–1977), a Szentgyörgyi István Színművészeti Főiskolán (1962–1972), a marosvásárhelyi Pedagógiai Főiskolán (1962–1977). Zeneírói munkássága a bizonyosság rá, hogy csak akkor fogott tollat, ha lényeges és fontos dolgokat tudott közölni. Zene-történelmi, módszertani és zeneelméleti tanulmányai világosan és lényegretörően, szabatosan. A Benkő-levelehez kapcsolódik egy kézzel írott, egyoldalasnyi válasz, Szász Károly talán utolsó papírja vetett sorai. A fizikai hanyatlás kétségtelen jeleit mutató írásképen diadalmasan sugárzik át világos mondanivalója. Most már nekem kell lezárnom a Benkő-lexikon számára írt észrevételei sorát.

Szász Károly tanár, muzikológus, született 1915-ben, meghalt 1989. augusztusában.

CSIKY BOLDIZSÁR

Új tanév kezdetén

(Folytatás az első oldalról)

tényből kell kiindulnia, hogy a tudományos-műszaki forradalom korában a tudomány, az oktatás, a kutatás közvetlen termelőerővé vált. Az oktatás, kutatás és termelés szerves egységének megteremtése lehetővé tette, hogy az oktatás még szorosabban összekapcsolódjon a termeléssel, hogy a tanulói ifjúság már az iskolapadban, illetve a tanműhelyekben megismerkedjék — ne csak elméletben, hanem a gyakorlatban is — a konkrét termeléssel, a mindennapi termelőmunkával, ugyanakkor betekintést nyerjen a kutatásba is. Nicolae Ceaușescu elvtárs ismételtén rámutatott arra, hogy népünk, társadalmunk legfőbb eréje a tudomány, az oktatás, a kutatás fejlettsége és színvonalának emelése, éppen ezért hangsúlyozta: „...tevékenységünk középpontjába” kell helyeznünk a kutatási tevékenység fokozását, a szakmai, műszaki, kulturális képzettség emelését, a dolgozók, az egész nép felvértezését a tudományos, ideológiai ismeretek magas színvonalával. Vájlunk a tudomány és a kultúra jelentős erejévé, olyan néppé, amely teljes tudásával és felelősségével, forradalmi szellemében tevékenykedik, biztosítja fejlődési célkitűzéseink valóra váltását, és ugyanakkor hozzájárul az egyetemes tudomány és megismerés általános fejlesztéséhez.” Ennek a magasztos célkitűzésnek a megvalósítása minden állampolgártól, minden dolgozótól megköveteli a folyamatos önképzést, továbbképzést, és különleges feladatokat ró a tanügyi dolgozókra: az ismeretátadás, a nevelőmunka állandó javítását, hatékonyságának növelését, ugyanakkor — mindezek elérése érdekében — még nagyobb odaadást és elkötelezettséget vár tőlük felelősségteljes jövőépítő munkájukban. Tekintsék az új tanévben is útmutatásnak doktor Elena Ceaușescu mérnök akadémikus elvtársnő, a jeles tudós szavait, aki

jelentősen hozzájárult a román tudomány és oktatás az elmúlt közel negyedszázadban elért eredményeihez: „A jövőben is abból az igazságból kell kiindulnunk, amelyet a pártfőtitkár több ízben hangsúlyozott, miszerint a tudomány és az oktatás a jelenkori haladás legjelentősebb tényezői közé tartozik. A sokoldalúan fejlett szocialista társadalmat és a kommunista társadalmat ugyanis sikeresen csak is a tudomány és a technika legújabb vívmányai alapján építhetjük fel.”

Szép feladatok, hatalmas távlatok nyílnak az új tanév kezdetén a tanulóifjúság, a tanévek előtt, amelyek elérése megfeszített munkát, egész embert kíván. Friss erőben, fiatalos lelkesedésben és tenniakrásban nincs hiány. Minden tanuló és diák, tanító és tanár tudatában van annak, hogy a holnapért, mindannyiunk, az egész nép, az egész társadalom jövőjéért tanul és dolgozik, hogy rá, személyesen rá is vonatkoznak Nicolae Ceaușescu elvtárs mély bölcsességet és humanizmust sugalló szavai: „Úgy gondolom, nem kell hangsúlyoznom, hogy végső soron az emberek döntik el, miként valósulnak meg céljaink bármely területen”, és még nagyobb lendülettel, azzal az elhatározással várja az új tanév kezdetét jelző csengőszót, hogy méltó lesz az előtte álló feladat nagyságához. Sok sikert munkájukhoz!

SZATMÁRI JUDIT

